

LAPS/110/2024, 8.10.2024

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain 22 §:n ja 70 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamisesta

Viite: Kirjallisen lausunnon pyyntö sivistysvaliokunnalta / HE 111/2024 vp

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991, LOS), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitystä yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan kumottaviksi varhaiskasvatuslain lainkohdat, joissa säädetään velvollisuudesta laatia paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja raportoida varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutuksesta.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Suunnitteluvelvollisuuden purkaminen ei heijastele varhaiskasvatuslain tavoitetta suunnitelmallisuudesta ja tavoitteellisuudesta.
- Lapsiasiavaltuutettu ymmärtää tarpeen keventää varhaiskasvatuksen hallinnollista taakkaa. Sen sijaan, että suunnitteluvälitteitä pistemäisesti lopetetaan, tulisi kuitenkin tehdä kokonaisvaltainen arvio varhaiskasvatuksessa laadittavien erilaisten suunnitelmien vaikuttavuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta sekä niiden aiheuttamasta hallinnollisesta taakasta.
- Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi on jokseenkin ristiriitaista.

- Suunnitteluvetoa luopumisen sijaan tulisi pohtia, miten hyviä käytäntöjä voisi levittää ja muuten tukea kuntien suunnittelutyötä.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu pitää hallinnollisen työn keventämistä tavoittelemisen arvoisena. Hallituksen esityksen perusteella lapsiasiavaltuutettu ei kuitenkaan ole vakuuttunut siitä, että luopuminen paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisvelvoitteesta on tähän oikea keino. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että paikallisilla varhaiskasvatussuunnitelmilla pystytään huomioimaan alueelliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatuksen arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Suunnitelmassa huomioidaan muut paikalliset suunnitelmat ja luodaan tärkeitä yhteistyörakenteita muiden toimialojen kanssa.

Lapsiasiavaltuutettu kiinnittää huomiota hallituksen esityksen ristiriitaisuuksiin. Esityksessä todetaan seuraavaa: *"Varhaiskasvatuksen suunnitteluvetoa purkamisella saattaa olla kokonaisuutena kielteisiä vaikutuksia varhaiskasvatuksen laatuun ja lapsen edun toteutumiseen. Mahdolliset kielteiset vaikutukset saattavat korostua erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten, kuten esimerkiksi kehitysvammaisten lasten, kohdalla."* (s. 9-10). Myöhemmin esityksessä todetaan näin: *"Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista koskevan velvoitteen poistamisella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia lapsen oikeuksien toteutumiselle, koska muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia varhaiskasvatuksessa oleviin lapsiin tai varhaiskasvatuksen laatuun."* (s. 14). Lapsiasiavaltuutetulle jää edellä selostetun perusteella epäselväksi, mitkä vaikutukset lapsiin arvioidaan olevan.

Varhaiskasvatuksen suunnitteluun liittyvän norminpurkukokonaisuuden osalta lapsiasiavaltuutettu toteaa seuraavaa. Nyt käsillä olevan hallituksen esityksen vaikutukset lapsiin -kohdassa tuodaan esiin, että *"useimmissa kunnissa laaditaan paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi vielä toimipaikkakohtaisia suunnitelmia, joiden laadinnassa on mahdollista huomioida toimipaikan henkilöstön, lasten sekä heidän perheidensä näkökulmia paikallisten erityispiirteiden lisäksi. Toimipaikkakohtainen suunnitelma on todennäköisesti tästä syystä sekä konkreettisempi että toimeenpanon kannalta sujuvampi ratkaisu kuin järjestäjäkohtainen suunnitelma"* (s. 9). Hallituksen esityksellä HE 105/2024 vp suunnitellaan kumottavan toimipaikkakohtainen yhdenvertaisuussuunnitteluveto, eikä varhaiskasvatuslakiin olla esittämässä toimipaikkakohtaisen varhaiskasvatussuunnittelun velvoitetta, vaikka varhaiskasvatus on tarkoitettu suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi. Nyt käsillä olevan hallituksen esi-

tyksen perusteella jää kuva, että toimipaikkakohtaista suunnittelua pidetään kuitenkin kannatettavana. Lapsiasiavaltuutettu toivookin, että suunnitteluvaikeuksista luopumisen sijaan pohditaan, miten hyviä käytäntöjä voisi levittää ja muuten tukea kuntien suunnittelutyötä.

Hallituksen esityksestä ilmenee, että muutoksen myötä Opetushallituksen tulee uudistaa valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä toimeenpanon tukimateriaalit (s. 8). Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että jos muutos hyväksytään, kohdistuu perusteiden uudistamistyöhön ja sen jalkauttamiseen erittäin kovat odotukset, minkä takia työ on välttämätöntä resursoida riittävästi.

Helsingissä 8.10.2024

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Sonja Vahtera
juristi